

LEIÐARVÍSIR FYRIR MAT Á JAFNRÉTTISÁHRIFUM LAGASETNINGAR

Skilgreining – Markmið – Efnisatriði – Ferli

Skilgreining og markmið

Í mati á jafnréttisáhrifum er dregin upp mynd af því hvaða áhrif fyrirhuguð lagasetning muni hafa á jafnrétti kynjanna. Konur og karlar geta búið við ólíkar aðstæður eða hagað lífi sínu á mismunandi vegu og ástæða er því til að kanna þetta sérstaklega. Enda þótt viðkomandi áform virðist við fyrstu sýn hlutlaus að þessu leyti getur annað komið í ljós við nánari athugun. Markmiðið með mati á jafnréttisáhrifum er að viðhalda eða stuðla að jafnrétti en forðast að viðhalda eða auka misrétti.

Efnisatriði

Mat á jafnréttisáhrifum felur í sér umfjöllun um eftirtalin meginatriði:

1) Markmið og áhrif lagasetningar

Hvert er markmið lagasetningarinnar og hverjir verða fyrir áhrifum vegna hennar í heild eða að hluta?

2) Kyngreind tölfraðigögn

Hvaða kyngreindu gögn eru til á viðkomandi sviði eða er nauðsynlegt að afla til að hægt sé að framkvæma mat á jafnréttisáhrifum?

3) Staða kynjanna

Hver er staða kynjanna meðal ólíkra hópa, m.a. í samhengi við tölfraðiupplýsingar sem fyrir liggja? Er lagt meira vægi á eitt kyn fremur en annað og ef svo er, er það sanngjarnt?

4) Vinnsla máls og niðurstaða

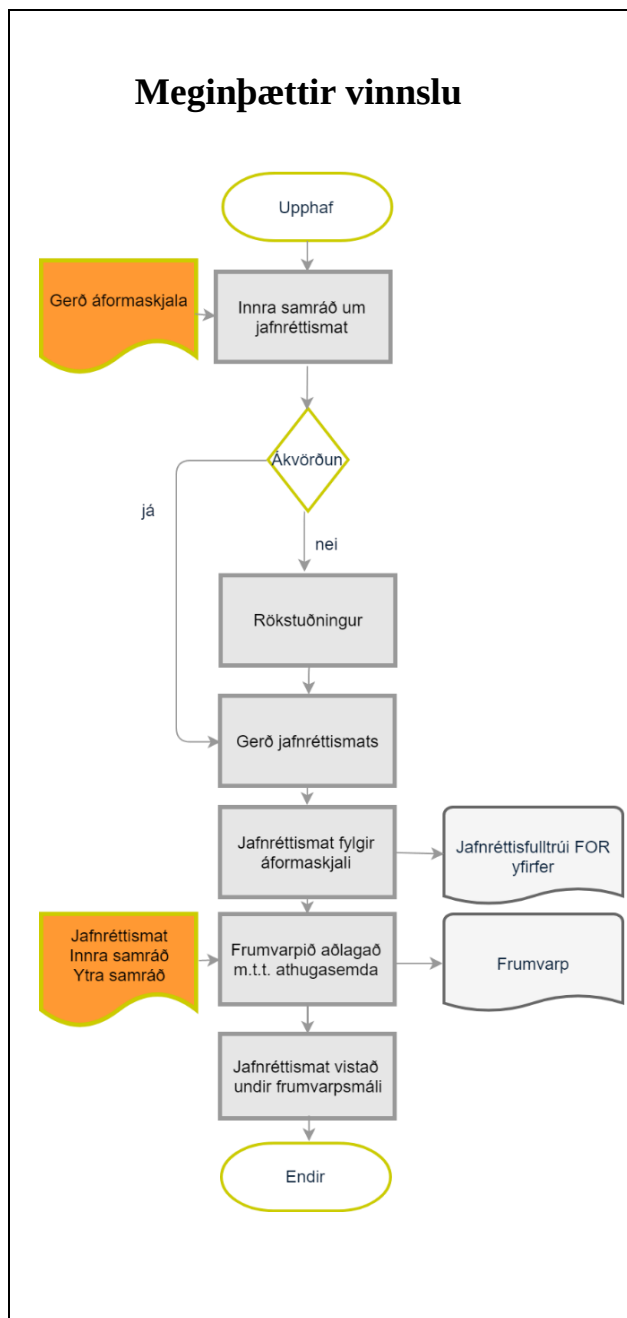
Hvernig var jafnréttismatið framkvæmt? Hver er niðurstaðan, hvaða ábendingar komu fram, viðbrögð við þeim, rökstuðningur o.s.frv.

Ferli

- 1) Gera þarf jafnréttismat þegar líkur eru taldar á að áformuð lagasetning hafi mikil eða miðlungs áhrif á stöðu kynjanna. Á sumum málefnasviðum ráðuneyta eru almennt líkur á að svo sé. Ábyrgðaraðili viðkomandi máls annast matið í samráði við jafnréttisfulltrúa ráðuneytis og vistar gögn í frumvarpsmáli í Málaskrá. Eins og nánar verður rakið hér á eftir þarf að fjalla um jafnréttismatið í eftirtöldum skjölum, eftir umfangi og ástæðum: *Áform um lagasetningu*; *Mat á áhrifum lagasetningar* (frummat eða endanlegt mat eftir atvikum); *Samantekt um stjórnarfrumvarp*; *Greinargerð með lagafrumvarpi* (sbr. sniðmát fyrir stjórnarfrumvörp á vef Alþingis). Eyðublöð þessi og sniðmát er að finna á vefnum stj.is undir *Lagasetning* á undirsíðu forsætisráðuneytis. Ef ekki er talin þörf fyrir jafnréttismat þarf að rökstyðja það í eyðublaðinu *Mat á áhrifum lagasetningar* og láta þess getið í *Áform um lagasetningu*.
- 2) Í eyðublaðinu *Mat á áhrifum lagasetningar* skal gera grein fyrir jafnréttismati í lið D-6. Á þessu stigi er almennt um frummat að ræða. *Mat á áhrifum lagasetningar* er fylgiskjal með öðru eyðublaði, *Áform um lagasetningu*. Í báðum þessum eyðublöðum (liðum E og G) er gert ráð fyrir útdrætti um aðalatriði og e.t.v. ástæða til að geta þar sérstaklega um niðurstöðu jafnréttismatsins. Ef jafnréttismat er umfangsmikið og/eða kynjaáhrif mikil gæti mál fyrr eða síðar verið tekið til umfjöllunar í *ráðherranefnd um jafnréttismál*. Einnig getur verið þörf á sérstöku fylgiskjali um þetta efni.
- 3) *Áform um lagasetningu* og *Mat á áhrifum lagasetningar* (frummat) ber almennt að leggja fram á fundi ráðuneytisstjóra til innra samráðs. Í kjölfarið kemur jafnréttismatið til skoðunar hjá jafnréttisfulltrúa forsætisráðuneytis sem setur fram ábendingar ef ástæða er til. Jafnréttisfulltrúinn

getur fylgt málinu eftir á síðari stigum í samvinnu við skrifstofu löggjafarmála í forsætisráðuneyti, nánar tiltekið þegar frumvarp ásamt fylgiskjöllum kemur til yfirlestrar hjá skrifstofunni, fyrir framlagningu í ríkisstjórn.

- 4) Að loknu innra samráði ber að meginreglu einnig að hafa ytra samráð um *Áform um lagasetningu* og *Mat á áhrifum lagasetningar (frummat)*, á vettvangi Samráðsgáttarinnar á Ísland.is. Fleirum gefst þá tækifæri til ábendinga og athugasemda.
- 5) Í kjölfarið hefst vinna við drög að lagafrumvarpi og samhliða henni áframhaldandi mat á áhrifum, enda getur verið ástæða til að aðlaga fyrirhugaða lagasetningu að niðurstöðum þess. *Mat á áhrifum lagasetningar (frummat)* þróast þannig yfir í *Mat á áhrifum ... (endanlegt mat)*, sbr. liði D-6 og E eftir atvikum. Í greinargerð með lagafrumvarpi á einnig að vera útdráttur um helstu áhrif, þar á meðal á jafnrétti, í kaflanum *Mat á áhrifum*.
- 6) Hafa þarf innra samráð um drög að lagafrumvarpi og *Mat á áhrifum lagasetningar (endanlegt mat)*, þ.e. við önnur ráðuneyti og undirstofnanir, eftir atvikum. Að meginreglu ber einnig að hafa ytra samráð um drög að lagafrumvarpi og endanlegt mat á áhrifum, á vettvangi Samráðsgáttarinnar á Ísland.is. Framlag þátttakenda í samráðsferli kann að leiða til þess að breytingar séu gerðar á frumvarpi, greinargerð og/eða endanlegu mati á áhrifum.
- 7) Áður en frumvarp er sent til yfirlestrar hjá fjármála- og efnahagsráðuneyti og forsætisráðuneyti þarf að fylla út eyðublaðið *Samantekt um stjórnarfrumvarp* sem fylgja á málinu til ríkisstjórnar. Þar er gerð grein fyrir niðurstöðu endanlegs mats á áhrifum og ástæða kann að vera til að geta þar (í lið D) sérstaklega um niðurstöðu jafnréttismatsins.

- 8) Fyrir framlagningu frumvarps og fylgigagna í ríkisstjórn þarf að afla umsagnar skrifstofu löggjafarmála í forsætisráðuneyti. Hafi jafnréttismat sem talið var ófullnægjandi á áformastigi málsins ekki verið unnið nánar, án fullnægjandi rökstuðnings, getur jafnréttisfulltrúi forsætisráðuneytis í samvinnu við skrifstofu löggjafarmála komið á framfæri athugasemdum. Í ársskýrslu skrifstofunnar verður tekin saman tölfraði um mat á jafnréttisáhrifum ráðuneyta og niðurstöður kynntar ráðherranefnd um jafnréttismál.
- 9) Loks fær ríkisstjórn upplýsingar um jafnréttismat í eftirtöldum skjöllum, eftir umfangi og ástæðum:
 - Eyðublaðið *Mat á áhrifum lagasetningar (endanlegt mat)* – liður D-6
 - Greinargerð lagafrumvarps – kaflinn *Mat á áhrifum* – ef við á
 - Eyðublaðið *Samantekt um stjórnarfrumvarp* – ef við á
 - Fylgiskjal um umfangsmikið jafnréttismat – ef við á